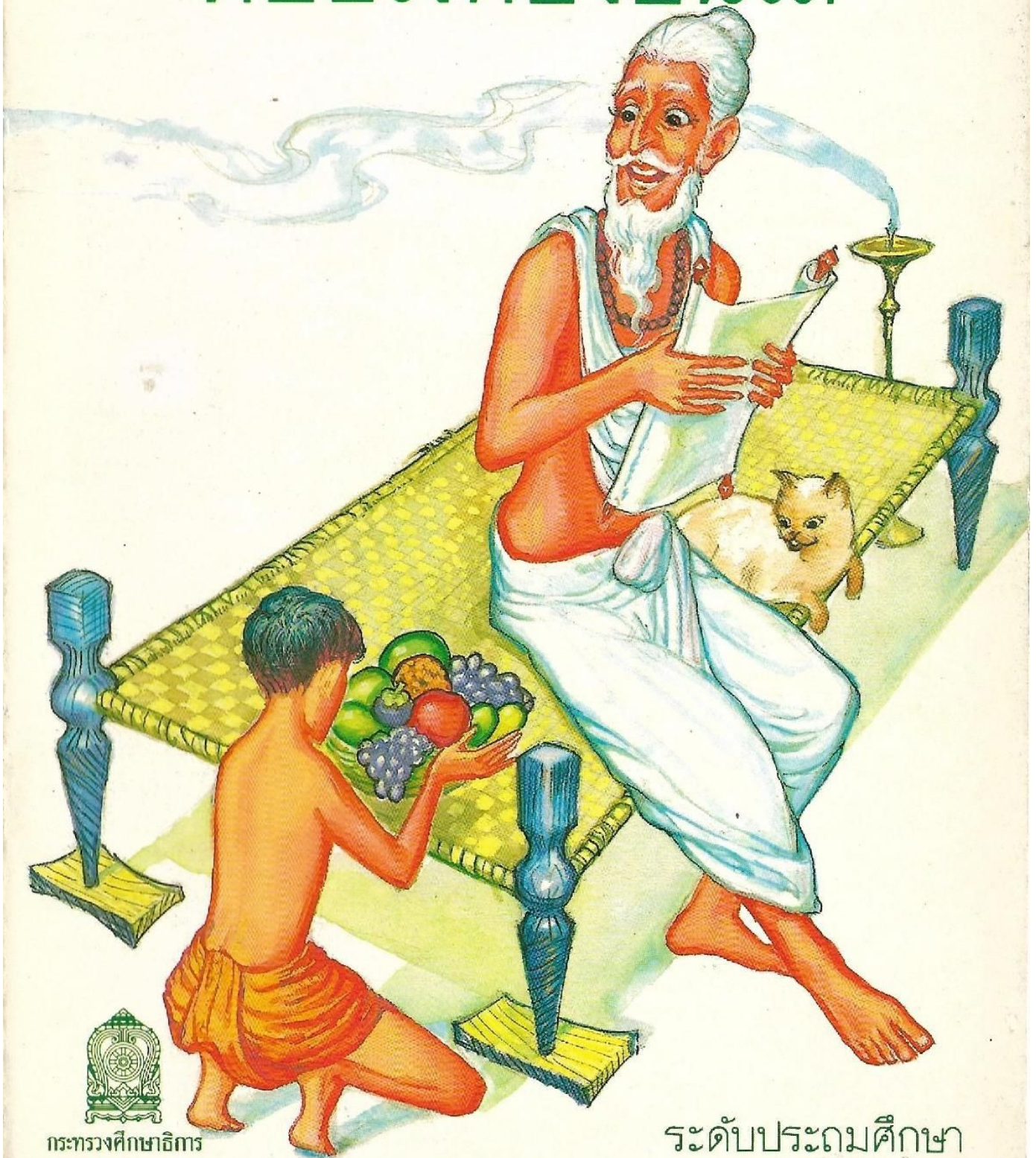

หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
นิทานชาดก

ศิษย์โง่กับงอนไถ

กระทรวงศึกษาธิการ

ระดับประถมศึกษา

พิมพ์ครั้งที่หนึ่ง จำนวน ๔๘,๐๐๐ เล่ม

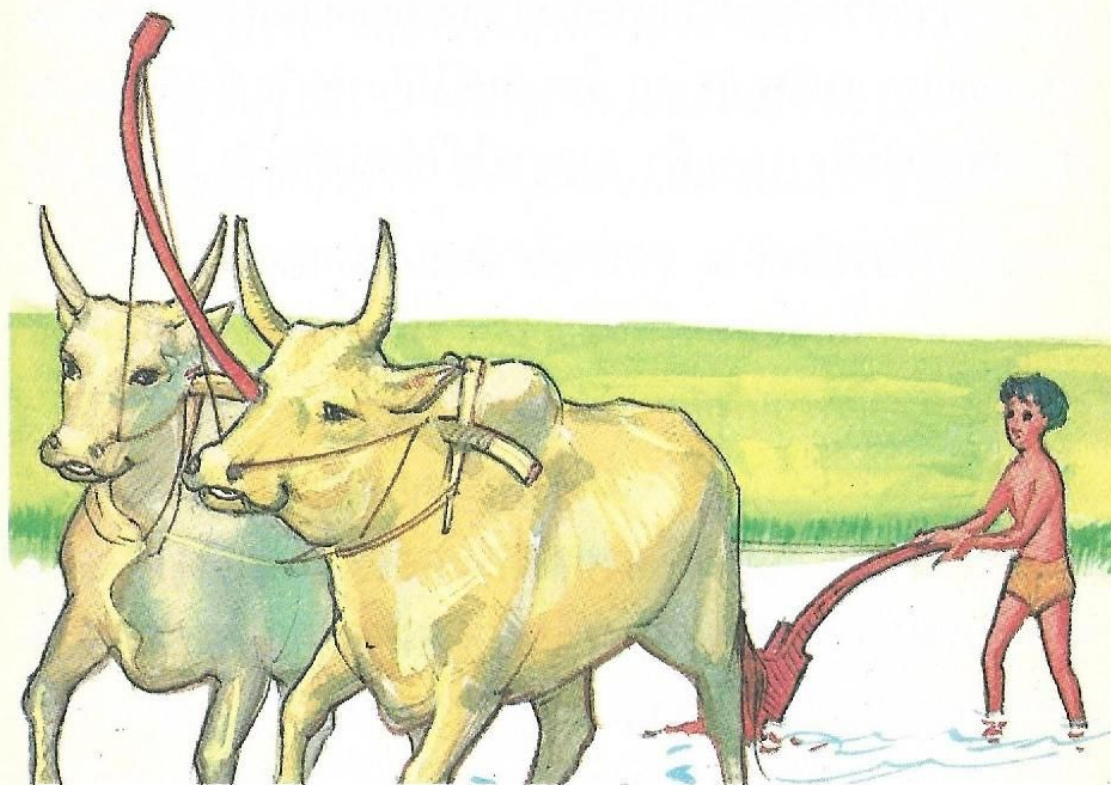
ลิขสิทธิ์เป็นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๓๐

ผู้จัดพิมพ์ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ISBN 974 - 10 - 0555 - 5

หนังสือส่งเสริมการอ่าน
ชุดพระพุทธศาสนา และจริยธรรม
ชุดนิทานชาดก
ระดับประถมศึกษา

ศิษย์โง่กับงอนไถ

กรมวิชาการ

กระทรวงศึกษาธิการ

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ
เรื่อง อนุญาตให้ใช้หนังสือในโรงเรียน

ด้วยกรมวิชาการได้จัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน ระดับ
ประถมศึกษา ชุดนิทานชาดก เรื่อง ศิษย์โง่กับงอนไถ ขึ้น กระทรวง
ศึกษาธิการได้พิจารณาแล้ว อนุญาตให้ใช้หนังสือนี้ในโรงเรียนได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๕ มิถุนายน ๒๕๓๐

(นายเอกวิทย์ ณ ถลาง)

รองปลัดกระทรวง รักษาราชการแทน
ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ

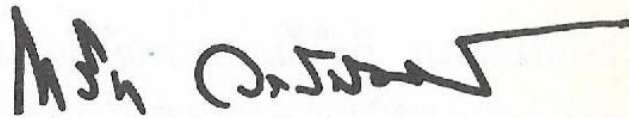
คำนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาประจำชาติไทยมาช้านาน มีส่วนช่วยให้สังคมไทยอยู่ได้อย่างสันติสุข ช่วยสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม ตลอดจนวัฒนธรรมไทยมาตลอด กระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความสำคัญของพระพุทธศาสนา และเห็นควร ส่งเสริมให้นักเรียนและเยาวชนได้ยึดมั่นปฏิบัติตามหลักธรรม โดยสม่ำเสมอ จึงได้มอบหมายให้กรมวิชาการจัดทำหนังสือเสริมประสบการณ์ขึ้น ในการจัดทำหนังสือดังกล่าว กรมวิชาการ ได้ขออนุมัติกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้งคณะกรรมการจัดทำ หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติมและหนังสืออ้างอิง เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและจริยธรรม ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาขึ้นคณะหนึ่ง ดังรายชื่อท้ายหนังสือนี้

ในการจัดทำโครงร่างที่จะใช้เป็นหลักในการเขียนหนังสือชุด พระพุทธศาสนาและจริยธรรมนี้ คณะกรรมการได้พิจารณาเห็นว่า ชาดก ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมากในพระไตรปิฎก ถ้าหากคัดเลือก เนื้อหาที่เหมาะสมกับเด็ก นำมาเขียนใหม่ด้วยภาษาสำนวนง่าย ๆ สำหรับเด็กจะอ่านหาความรู้ด้วยตัวเองได้ น่าจะเป็นประโยชน์ แก่เด็กและเยาวชน จึงได้มอบหมายให้ นายจำรัส ดวงธิดาร เป็น ผู้จัดทำต้นฉบับหนังสือนิทานชาดกขึ้น คณะกรรมการคัดเลือกไว้ ๑๐ เรื่อง และกระทรวงศึกษาธิการแต่งตั้ง นางแม่นมาส ขวลิขิต เป็น ผู้ตรวจขึ้นสุดท้าย แล้วคณะกรรมการมอบหมายให้ นายประเทศ

สุขสถิตย์ เป็นผู้ประสานงานการจัดทำภาพประกอบ โดยจัดทำเป็น
ชุดนิทานชาดกเล่มละ ๑ เรื่อง รวม ๑๐ เล่ม เน้นคุณธรรมต่าง ๆ
กันไป เรื่อง ศิษย์โง่กับงอนไถ นี้ เป็นอุทาหรณ์ว่า การอบรม
สั่งสอนผู้ที่มีสติปัญญาต่ำมากนั้น เป็นสิ่งที่ทำได้ยาก

กรมวิชาการขอขอบคุณคณะกรรมการฯ ผู้เขียน ผู้ตรวจ
และผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำหนังสือเล่มนี้ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

(นายโกวิท วรพิพัฒน์)

อธิบดีกรมวิชาการ

๒๖ มิถุนายน ๒๕๓๐

ชาดก

พระพุทธเจ้าซึ่งเป็นผู้ประกาศศาสนาพุทธ สั่งสอน
มนุษย์ด้วยกลวิธีการสอน ๒ ลักษณะ ตามระดับสติปัญญา
และอริยาสัยที่แตกต่างกัน ดังนี้

๑. สอนตรง ๆ ว่าด้วยเนื้อหาสาระของหลักธรรม
ล้วน ๆ เรียกว่า **ธรรมาธิษฐาน** ใช้สอนผู้ที่ได้รับการศึกษาดี
มีสติปัญญาสูง

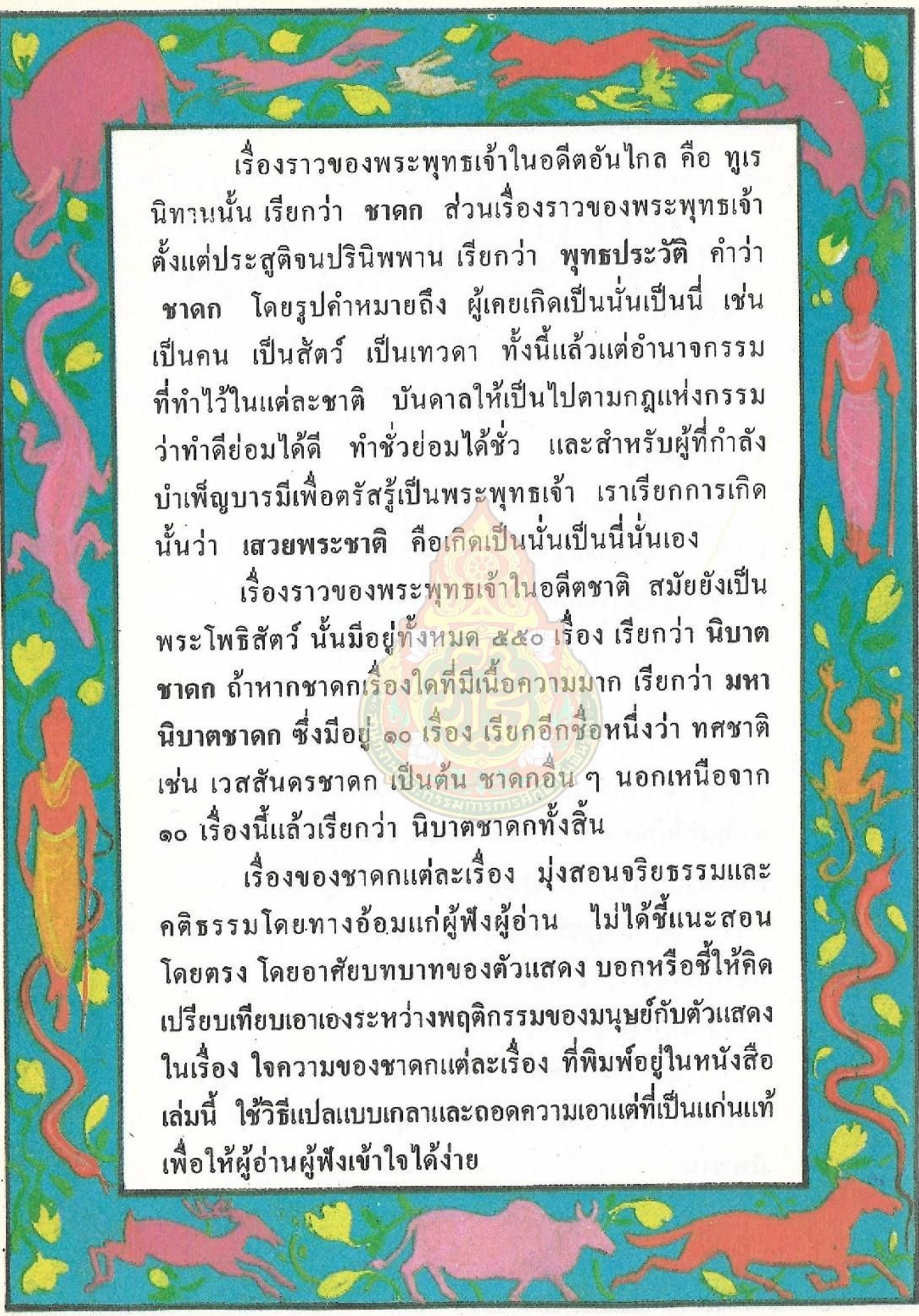
๒. สอนทางอ้อม โดยทรงเล่าเรื่องเปรียบเทียบให้ฟัง
เรียกว่า **บุคลาธิษฐาน** ใช้สอนชาวบ้านทั่ว ๆ ไป หรือ
อาจจะเรียกว่าใช้สอนโดยเล่าเป็นนิทาน

นิทานที่เกี่ยวข้องกับองค์พระพุทธเจ้า มี ๓ ประเภท
คือ

๑. **ทวารนิทาน** คือเรื่องราวในอดีตอันไกล สมัย
พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญบารมีในภพหรือชาติต่าง ๆ มีทั้ง
ชาติภพที่เป็นคน เป็นเทวดา และเป็นสัตว์ เรื่อย ๆ มาจนถึง
สมัยพระพุทธเจ้าจุติลงสู่พระครรภ์พระพุทธมารดา

๒. **อวิทูรนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
นับตั้งแต่ประสูติจากพระครรภ์ของพระมารดา จนถึงวัน
ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า

๓. **สันติเกนิทาน** ได้แก่ เรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ในระยะเวลาตั้งแต่ตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า จนถึงวันปริ-
นิพพาน

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตอันไกล คือ ทูเร
นิทานนั้น เรียกว่า ชาดก ส่วนเรื่องราวของพระพุทธเจ้า
ตั้งแต่ประสูติจนปรินิพพาน เรียกว่า พุทธประวัติ คำว่า
ชาดก โดยรูปคำหมายถึง ผู้เคยเกิดเป็นนั่นเป็นนี่ เช่น
เป็นคน เป็นสัตว์ เป็นเทวดา ทั้งนี้แล้วแต่อำนาจกรรม
ที่ทำไว้ในแต่ละชาติ บันดาลให้เป็นไปตามกฎแห่งกรรม
ว่าทำดียอมได้ดี ทำชั่วยอมได้ชั่ว และสำหรับผู้ที่กำลัง
บำเพ็ญบารมีเพื่อตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า เราเรียกการเกิด
นั้นว่า เสวยพระชาติ คือเกิดเป็นนั่นเป็นนี่นั่นเอง

เรื่องราวของพระพุทธเจ้าในอดีตชาติ สมัยยังเป็น
พระโพธิสัตว์ นั้นมีอยู่ทั้งหมด ๕๕๐ เรื่อง เรียกว่า นิบาต
ชาดก ถ้าหากชาดกเรื่องใดที่มีเนื้อความมาก เรียกว่า มหา
นิบาตชาดก ซึ่งมีอยู่ ๑๐ เรื่อง เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ทศชาติ
เช่น เวสสันดรชาดก เป็นต้น ชาดกอื่น ๆ นอกเหนือจาก
๑๐ เรื่องนี้แล้วเรียกว่า นิบาตชาดกทั้งสิ้น

เรื่องของชาดกแต่ละเรื่อง มุ่งสอนจริยธรรมและ
คติธรรมโดยทางอ้อมแก่ผู้ฟังผู้อ่าน ไม่ได้ชี้แนะสอน
โดยตรง โดยอาศัยบทบาทของตัวแสดง บอกหรือชี้ให้คิด
เปรียบเทียบเอาเองระหว่างพฤติกรรมของมนุษย์กับตัวแสดง
ในเรื่อง ใจความของชาดกแต่ละเรื่อง ที่พิมพ์อยู่ในหนังสือ
เล่มนี้ ใช้วิธีแปลแบบเกลาและถอดความเอาแต่ที่เป็นแก่นแท้
เพื่อให้ผู้อ่านผู้ฟังเข้าใจได้ง่าย

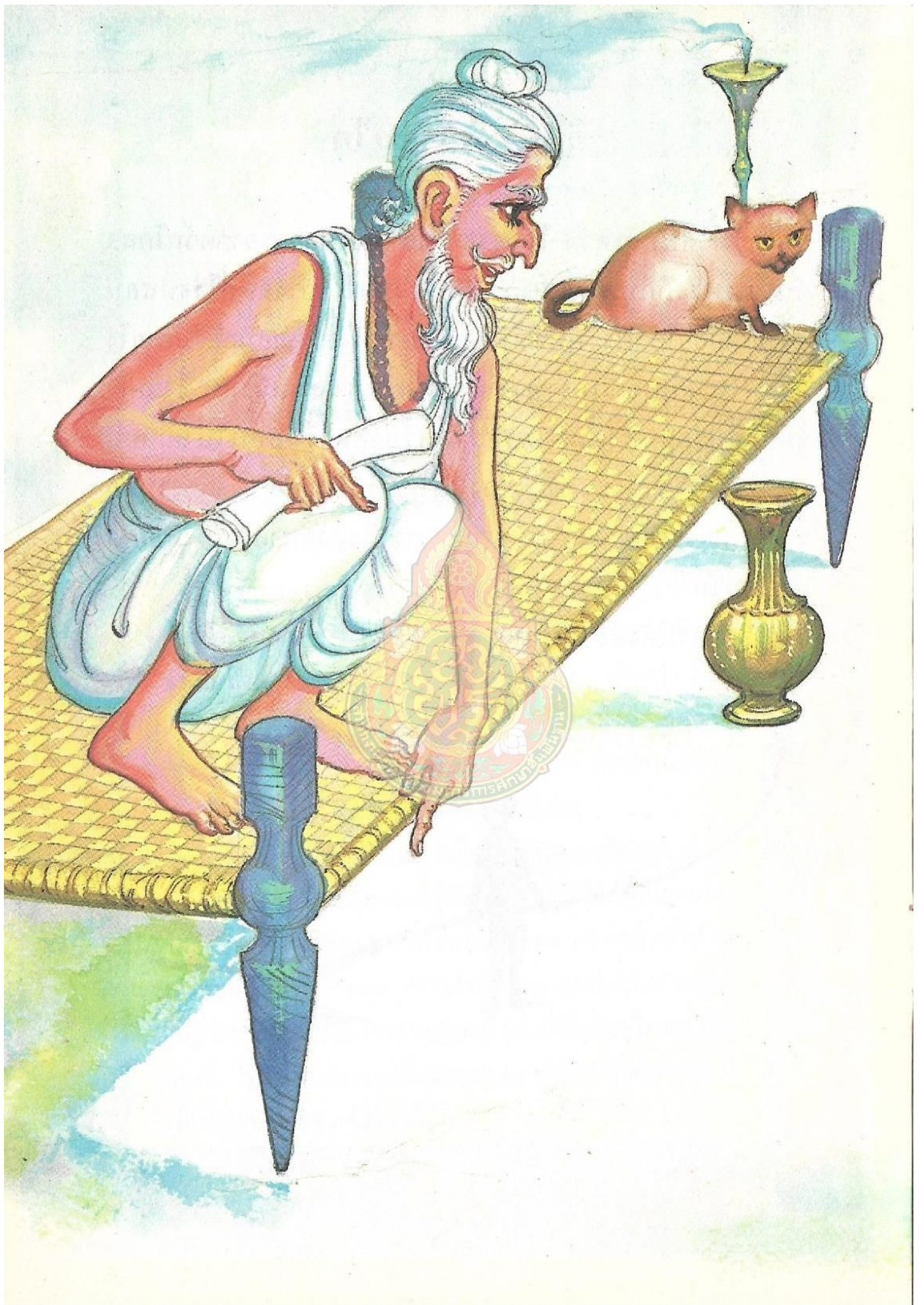
ศิษย์โง่กับงอนไถ

ที่วัดพระเชตุวัน ในกรุงสาวัตถี เมืองหลวงของแคว้นโกศล
วันหนึ่งพระภิกษุสงฆ์สนทนากันเรื่องคนโง่ บางคนที่โง่จนสอน
ไม่ได้ เมื่ออยู่ใกล้พระพุทธเจ้า ได้มีโอกาสฟังธรรมเสมอก็ไม่หายโง่

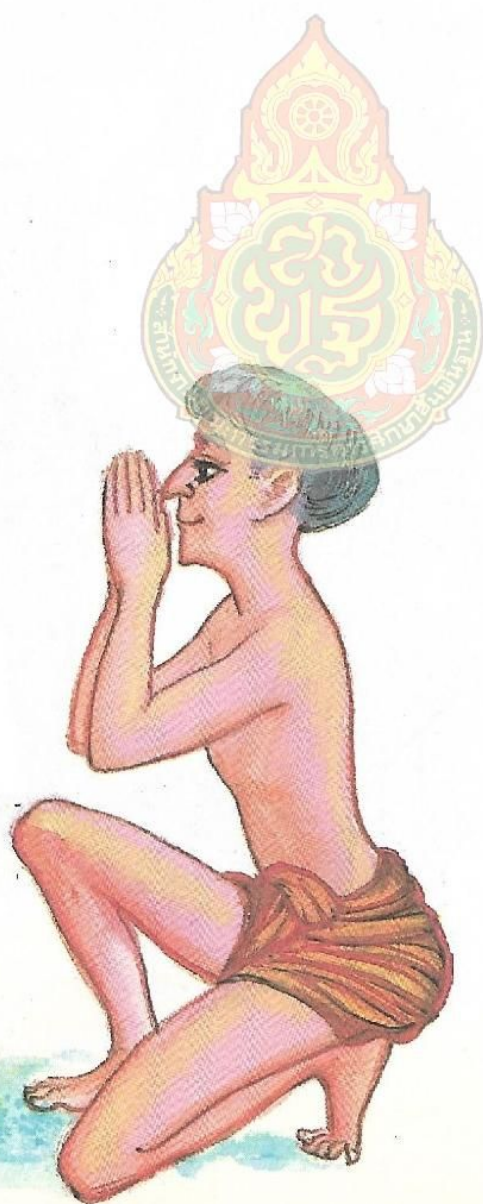
พระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องพระสงฆ์สนทนากัน จึงเสด็จ
ไปยังที่ประชุมสงฆ์แล้วตรัสว่า เรื่องคนโง่ที่สอนไม่ได้เคยมี
มาแล้วในอดีต พระสงฆ์ทั้งปวงใคร่ทราบเรื่องราวนั้น ได้กราบทูล
พระพุทธเจ้าให้ทรงแสดง พระพุทธเจ้าจึงตรัสชาดกเรื่องศิษย์โง่
กับงอนไถ

เรื่องมีดังต่อไปนี้

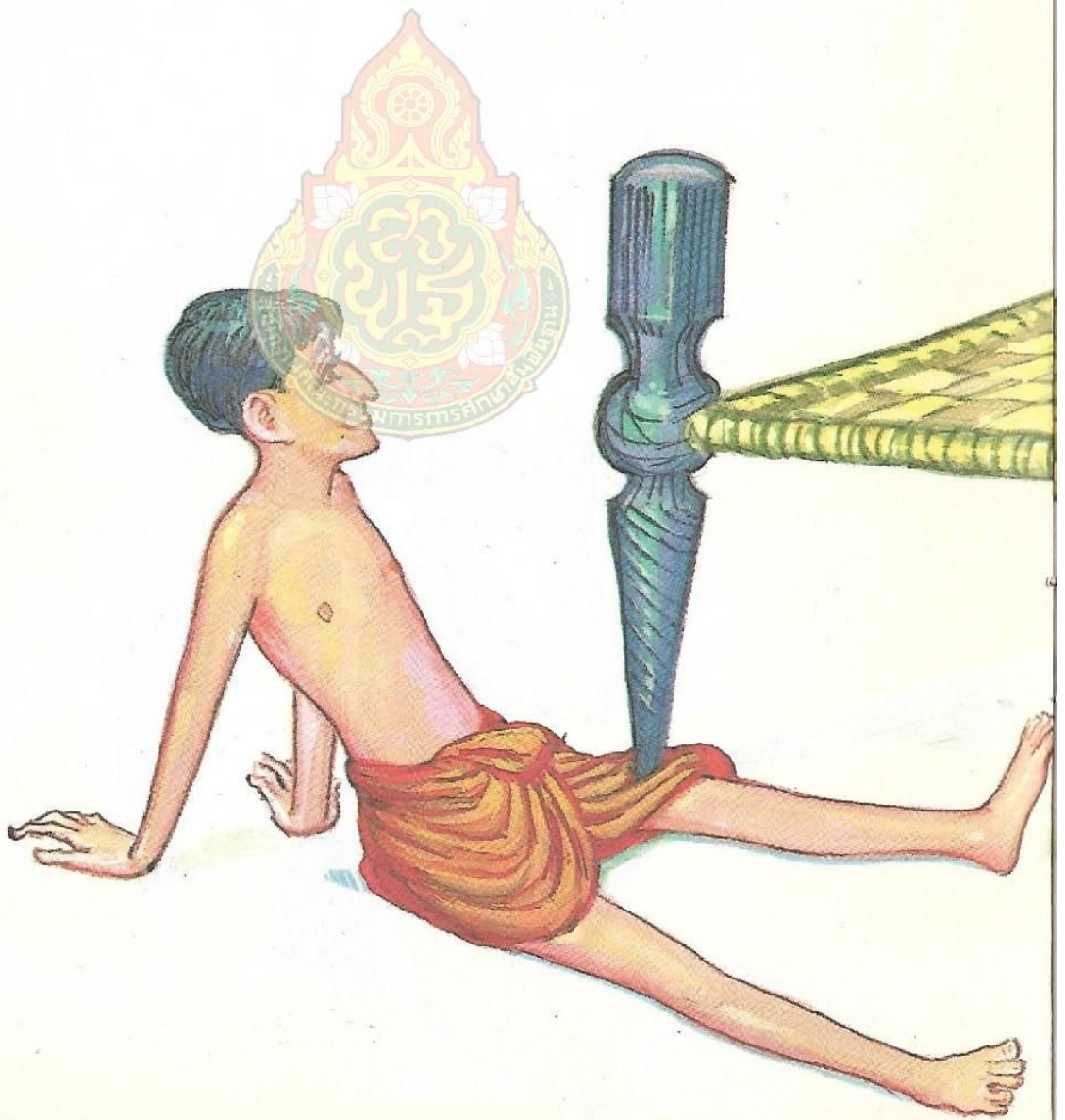

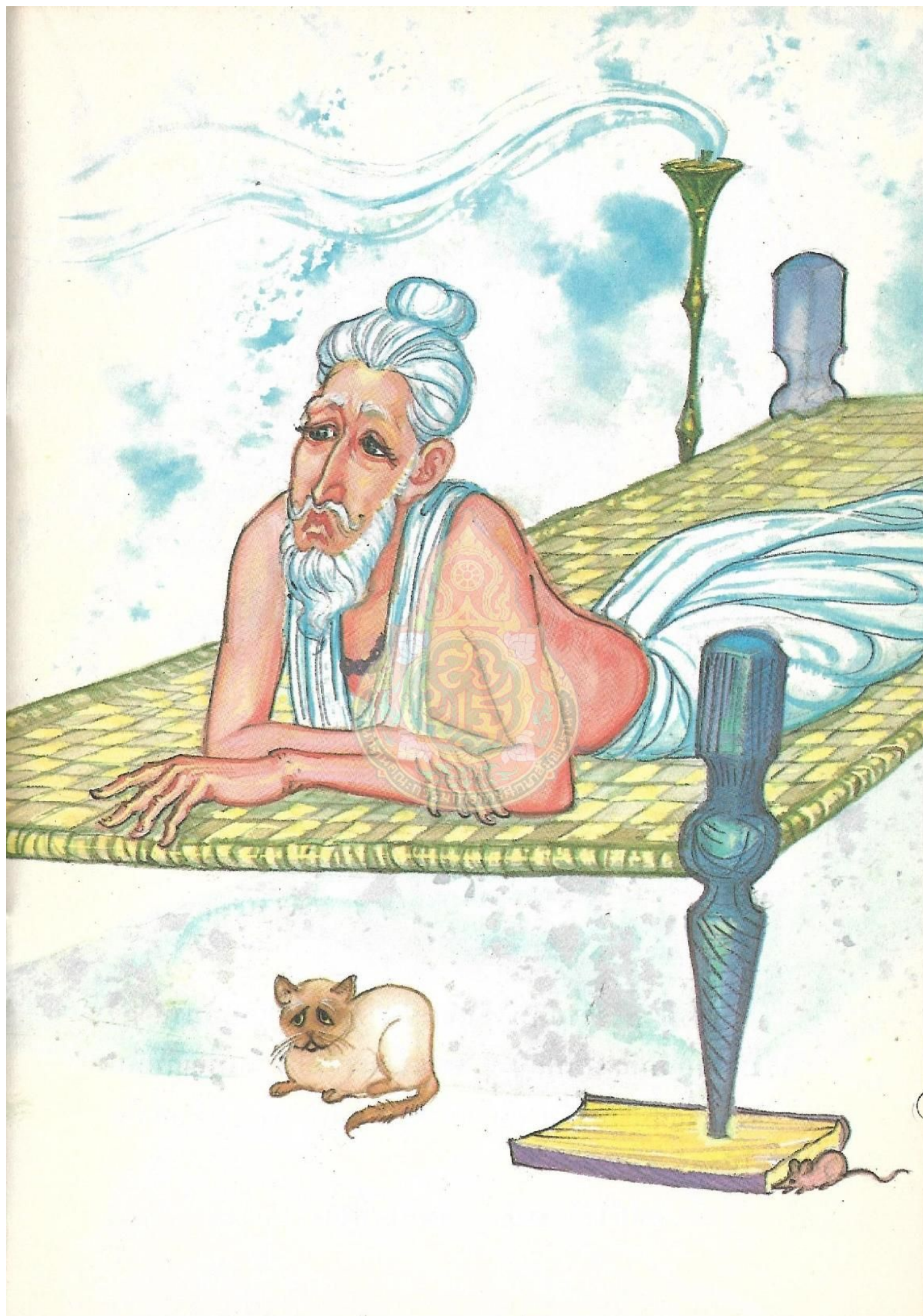
อาจารย์ในสำนักศึกษาหนึ่งมีลูกศิษย์ที่มาจากที่ต่าง ๆ เพื่อ
ขอศึกษาเล่าเรียนจำนวนมากด้วยกัน แต่มีอยู่คนหนึ่งซึ่งปัญญา
โง่เขลา อาจารย์สอนเรื่องใดก็จำสิ่งนั้นไม่ได้ วันหนึ่งอาจารย์สั่งให้
ศิษย์โง่นี้เข้าไปนวดเท้าให้ในห้องนอน อาจารย์สั่งว่า เมื่อนวด
เสร็จแล้วก่อนออกไปจากห้อง ให้หาไม้หนุนขาเตียงของอาจารย์
๒ ข้างให้ด้วย เพราะขาเตียงไม่เสมอกันทำให้นอนไม่สบาย

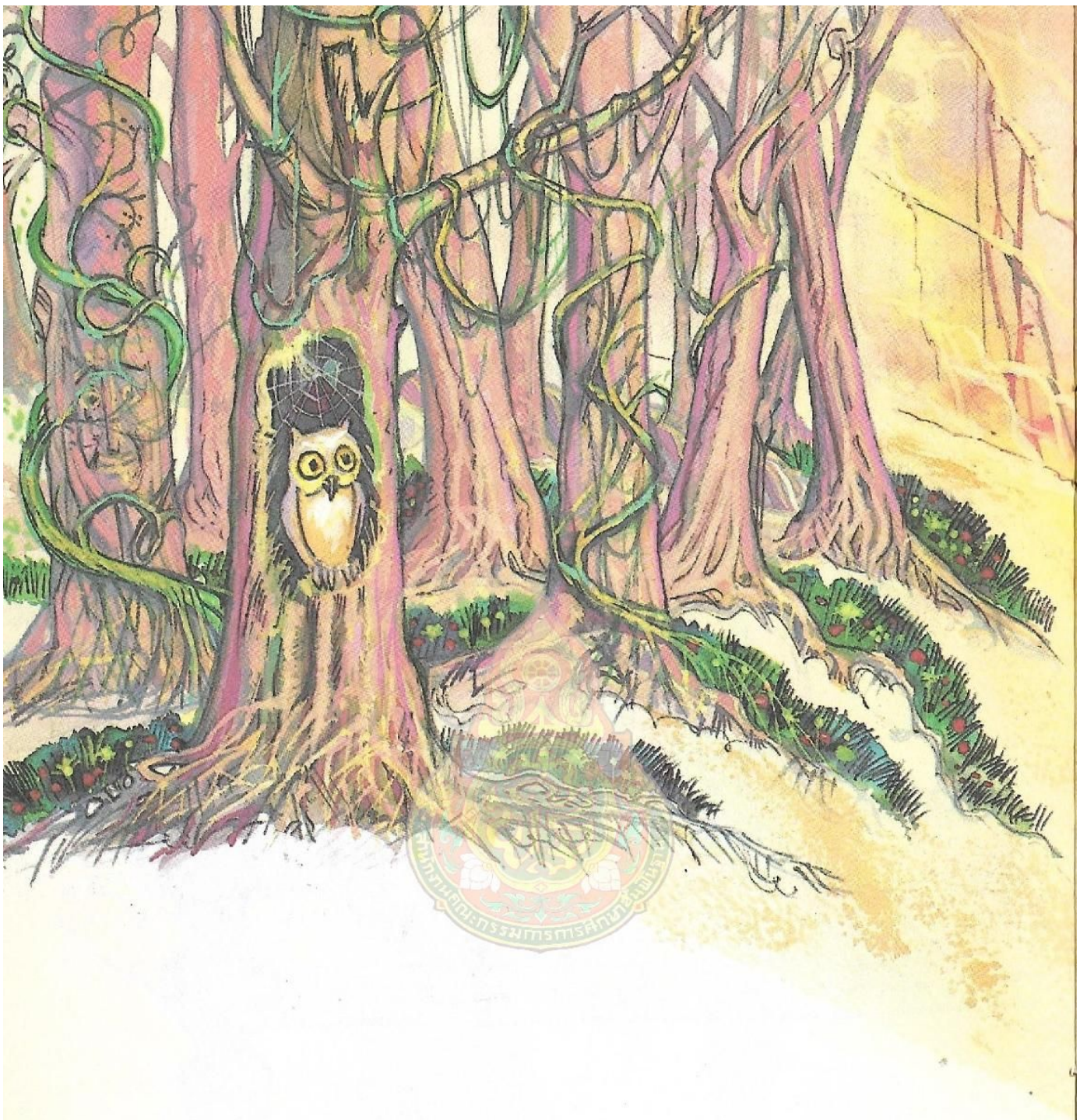

เมื่อนวดจนเห็นว่าอาจารย์หลับไปแล้ว ศิษย์โง่ก็หาไม้มา
 หนุนขาเตียงให้อาจารย์ แต่หาไม้ได้ทีคนเดียว ส่วนอีกข้างหาไม้
 หนุนไม่ได้ ศิษย์โง่จึงใช้ขาของตนหนุนขาเตียงนั้นแทน

อาจารย์ตื่นขึ้นเห็นศิษย์โง่นั่งอยู่ทางปลายเตียงจึงถาม
 ครั้นทราบเรื่องราวทั้งหมดแล้ว อาจารย์ก็สลดใจในความโง่ของ
 ลูกศิษย์ เกิดเมตตาศิษย์โง่ อยากจะหาวิธีสอนให้ฉลาดขึ้น

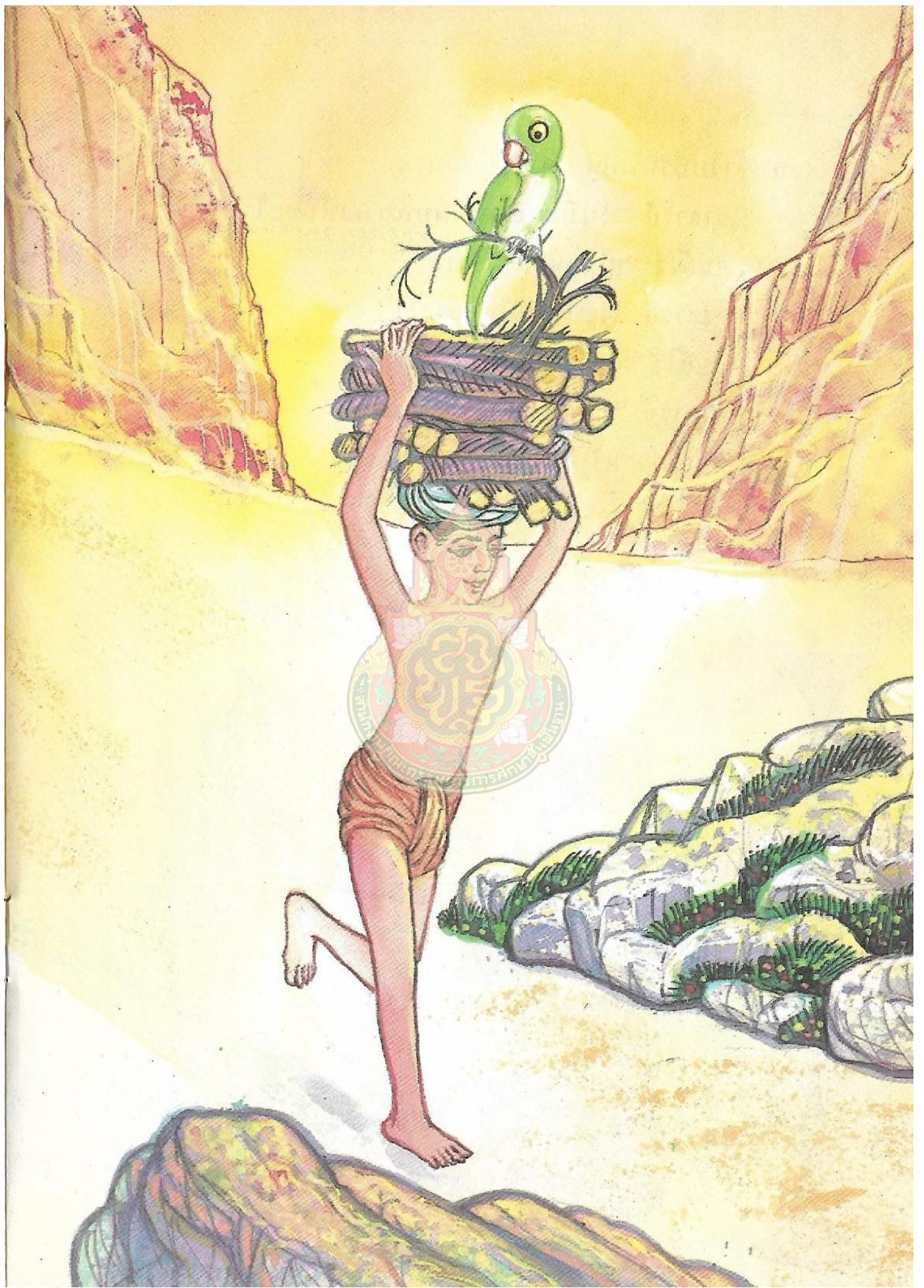

วันหนึ่งอาจารย์คิดวิธีสอนชั้นได้จึงเรียกศิษย์มาสั่งว่า
“พรุ่งนี้พวกนักศึกษาเพื่อน ๆ ของเจ้าจะเข้าป่ากัน เพื่อเก็บฟืน
มาไว้เป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม เจ้าไปกับพวกเขานะ เจ้าได้เห็นสิ่งใด
ในป่าให้จดจำไว้”

รุ่งขึ้นศิษย์โง่ก็เข้าป่าหาฟืนกับเพื่อน ๆ เย็นจึงกลับมา

เวลาเข้าไปปรนนิบัติอาจารย์ก็ซักถาม

อาจารย์ “วันนี้เจ้าเข้าป่าเก็บฟืนได้เห็นอะไรบ้าง”

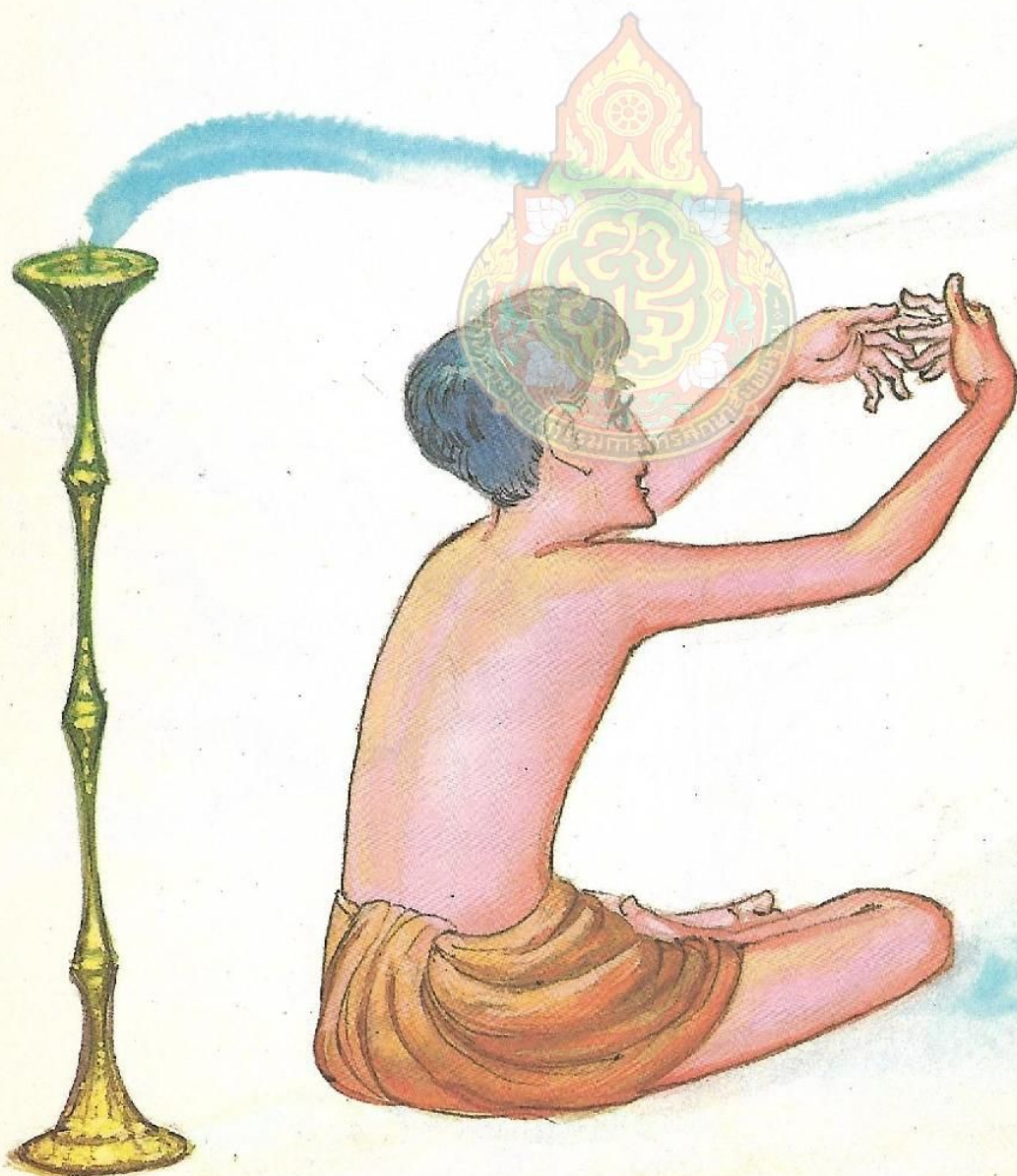
ศิษย์โง่ “เห็นงูครับอาจารย์”

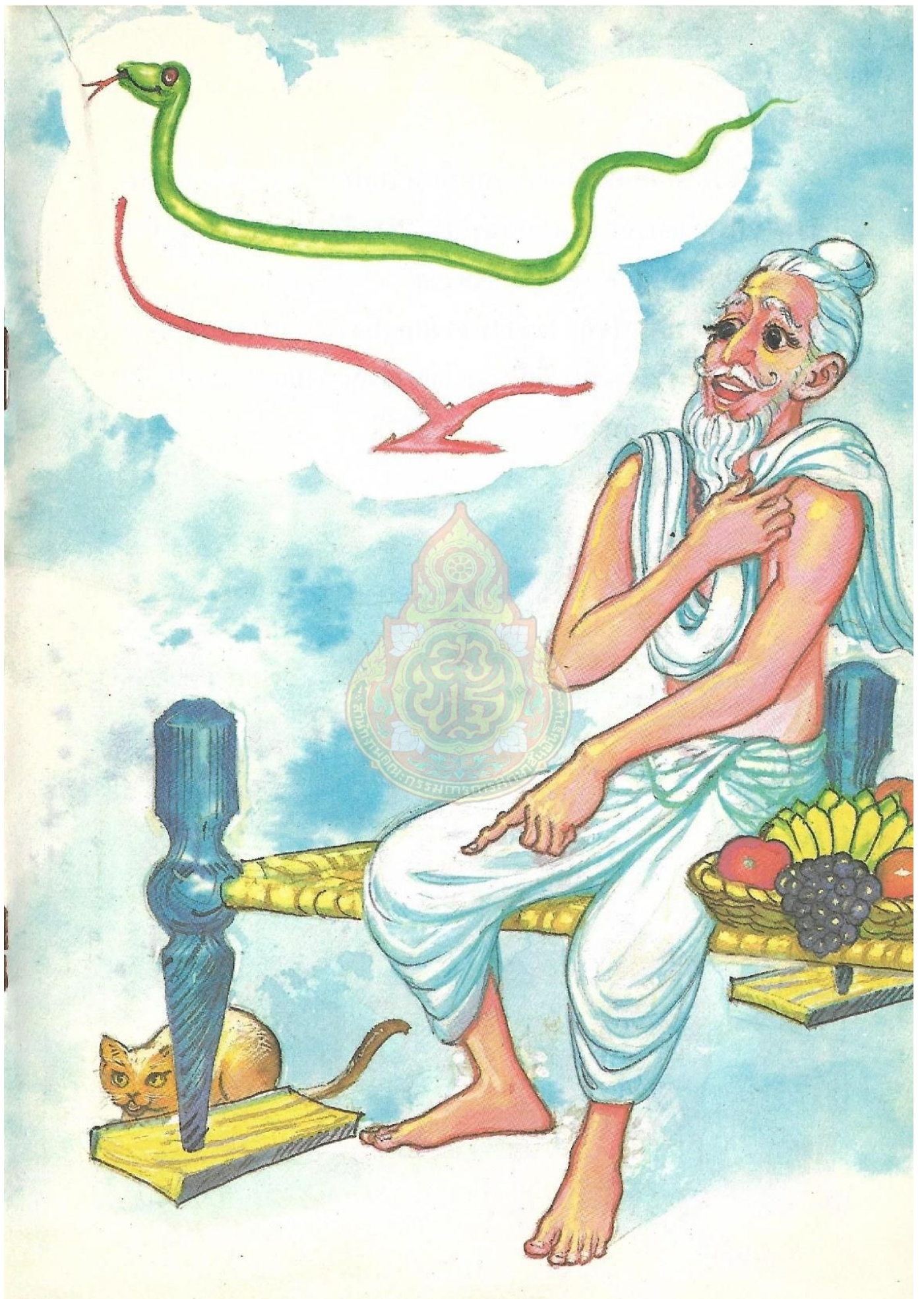
อาจารย์ “งูรูปร่างเป็นอย่างไร”

ศิษย์โง่ “เหมือนงอนงอนไถครับอาจารย์”

อาจารย์ “ถูกต้อง จำไว้ให้ดีนะเจ้า”

ศิษย์โง่ “ครับผม”

ต่อมาศิษย์คนนี้ได้เข้าป่าเหมือนวันก่อน คราวนี้เขาได้พบ
ช้าง เวลาอาจารย์ถามตอนกลับมาว่าช้างมีรูปร่างอย่างไร เขา
ตอบว่า “เหมือนงอนไถครับอาจารย์”

อาจารย์ถูกใจคิดว่าช้างมีงวงและมีงา บางส่วนอาจคล้าย
งอนไถ แต่เพราะศิษย์คนนี้เป็นคนโง่เขาจึงแยกไม่ออกว่า ส่วนใด
ของช้างเหมือนงอนไถ

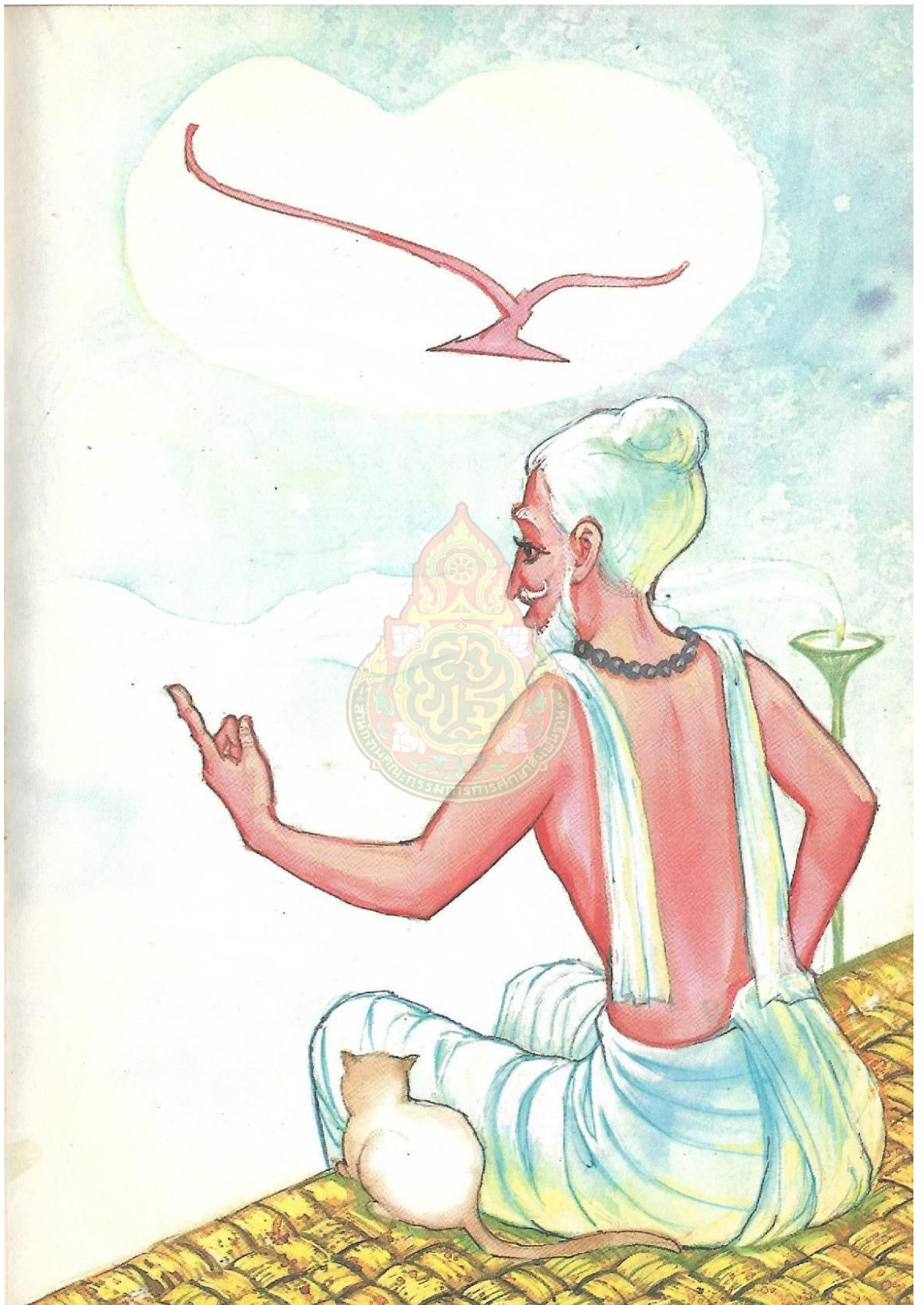
วันถัดมา ศิษย์โง่ไปร่วมงานเลี้ยงแห่งหนึ่งกับบรรดาเพื่อน
นักศึกษา กลับมาแล้วเวลาไปหาอาจารย์ถูกถามว่าวันนี้ได้อะไรมา
ศิษย์โง่ตอบว่า “ได้อ้อยมาลำหนึ่งครับอาจารย์”

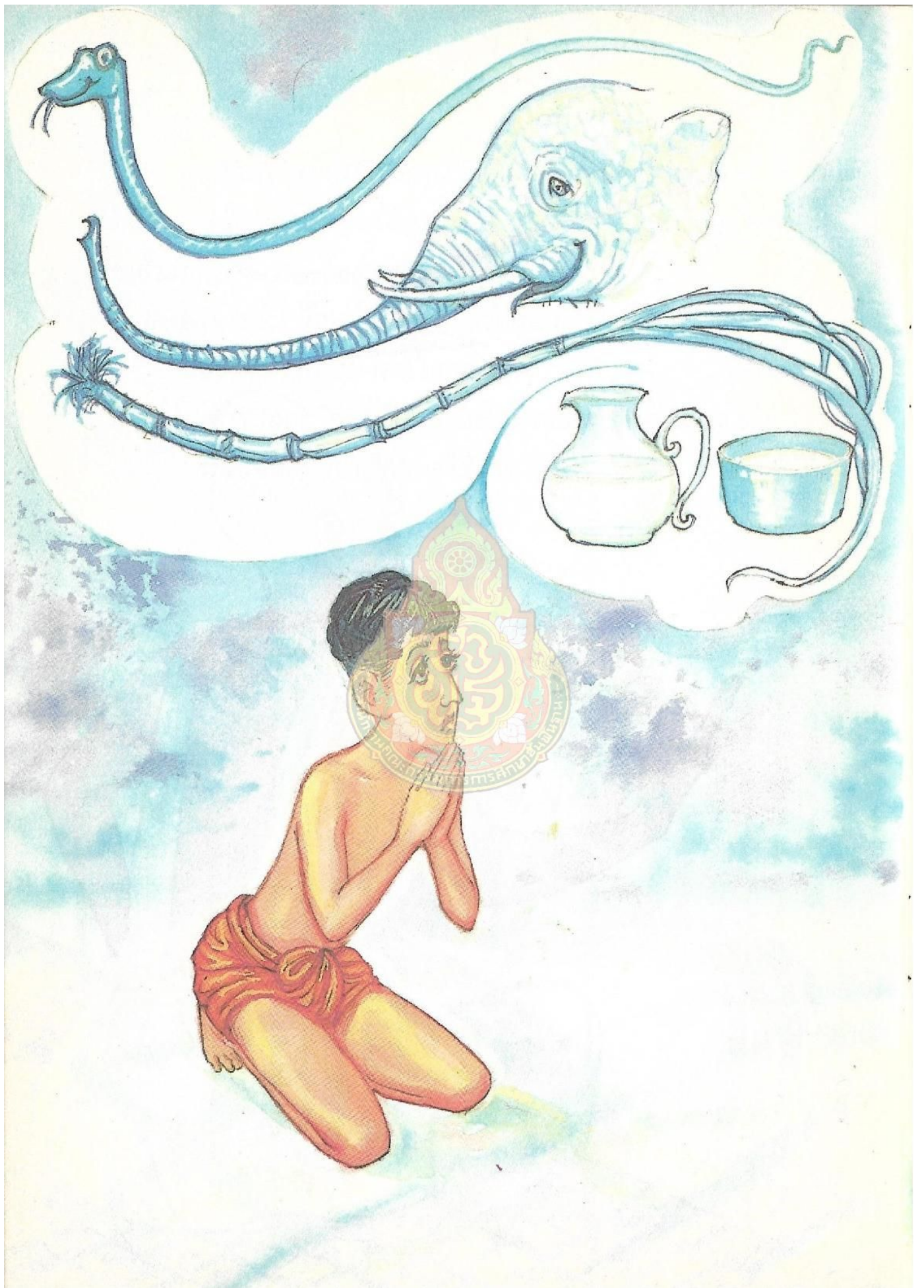
อาจารย์ “อ้อยนั้นรูปร่างเหมือนอะไร”

ศิษย์โง่ “เหมือนงอนไถครับอาจารย์”

อาจารย์คิดว่าคำตอบนี้พอใช้ได้ เพราะบางส่วนของอ้อย
ก็คดโค้งเหมือนงอนไถที่ชาวนาใช้ไถนา

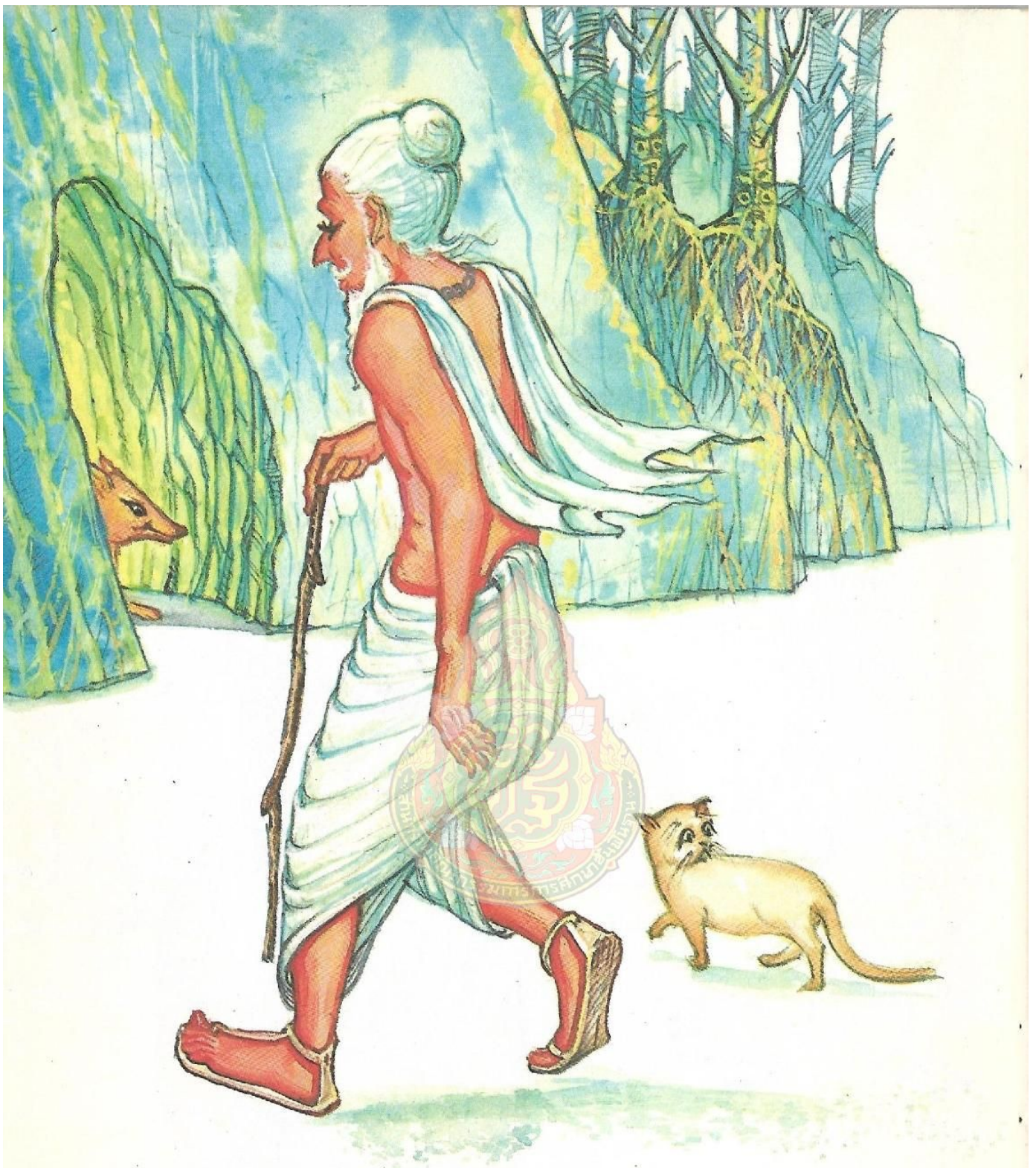

ครั้งต่อมาอีก ๒ - ๓ วัน ศิษย์โง่รีบเชิญไปในงานเลี้ยงอีก
งานนี้เจ้าภาพเลี้ยงนมเปรี้ยวกับนมสด เมื่อศิษย์โง่กลับมา ถูก
อาจารย์ถาม และซักว่านมเปรี้ยวกับนมสดนั้นเหมือนอะไร

ศิษย์โง่ “เหมือนงอนไถครับอาจารย์”

อาจารย์รำพึงว่าเจ้าศิษย์คนนี้ของเราเห็นงูก็ว่าเหมือน
งอนไถ เห็นช้างและลำอ้อยว่าเหมือนงอนไถ ทั้งสามอย่างและ
สามคำตอบนั้นพอฟังได้ แต่ที่ตอบว่านมสดกับนมเปรี้ยวเหมือน
งอนไถนี้สุดวิสัยจะฟังได้จริง ๆ

รำพึงแล้วอาจารย์ก็ปลงอนิจจังว่า ศิษย์โง่ของเราคนนี้
เห็นจะเหลือวิสัยสติปัญญาของเราที่จะสอนให้เขาฉลาดได้เสีย
แน่แล้ว

พระพุทธเจ้าตรัสชาดกเรื่องนี้จบลงแล้วตรัสแก่พระสงฆ์
ทั้งปวงว่า คนโง่ขนาดพระองค์เองทรงสอนไม่ได้นั้นยังมีอยู่
จำนวนมากในโลก
ชาดกเรื่องศิษย์โง่กับงอนไถก็จบลงด้วยประการฉะนี้

คณะกรรมการจัดทำหนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ่านเพิ่มเติม
และหนังสืออ้างอิง ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

นายกมล สดประเสริฐ	ประธานกรรมการ
พระเทพโสภณ (กมล โกวิท)	กรรมการที่ปรึกษา
พระโสภณคณาภรณ์ (ระแบบ จิตตนาโณ)	กรรมการที่ปรึกษา
นางแม่นมาส ขวลิต	กรรมการที่ปรึกษา
นายสุชีพ ปุญญานุภาพ	กรรมการ
นายจำรัส ดวงธิสาร	กรรมการ
นางสุนน อมรวิวัฒน์	กรรมการ
นายเย็นใจ เลาหวณิช	กรรมการ
นายสมพร เทพสิทธิ์	กรรมการ
นางมาลินี ฝโลประการ	กรรมการ
นายพินิจ สุขะสันต์	กรรมการ
นางสาวยุพิน ธชาศรี	กรรมการและเลขานุการ
นางสาวพรรณงาม เข้มบุญเรือง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นายประเสริฐ รุ่งแสง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ผู้เขียน

นายจรัส ดวงธิดาร

ผู้ตรวจชั้นสุดท้าย

นางแม่นมาส ชวลิต

ผู้เขียนภาพประกอบ

นายประเทศ สุขสถิตย์

คณะกรรมการและจัดทำรูปเล่ม

นางสาวยุพิน ธาตรี

นายพินิจ สุขะสันต์

นางสาวพรรณงาม แยมบุญเรือง

นางเรียบพร อธิปอนันต์

รายชื่อหนังสือชุดนิทานชาดก

๑. กระต่ายในดวงจันทร์
๒. ผลไม้ต้องห้าม
๓. ศิษย์โง่กับงอนไถ
๔. ชุบปอน้ำในทะเลทราย
๕. กากับนกกาน้ำ
๖. ผู้ว่านอนสอนง่าย
๗. ราชสีห์กับนกหัวขวาน
๘. หมาจิ้งจอกจอมยุยง
๙. พระฤาษีเลี้ยงงูเห่า
๑๐. คนมักขอ

